

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XIV. Cùm terra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

id secundum canones permiffum est, admittere.

Hoc c. variè ab interpretibus intelligitur, quia nescitur, quisnam ille fuerit ex eremo postulatus. Multi arbitrantur, non fuisse Religiosum, sed Eremitam votis religionis non astrictum. Mihi verò contrarium videtur: cum in textu dicatur, fuisse cum Fratribus suis in eremo laudabiliter conuersatum, quo loquendi modo cœnobitica Religiosorum vita significari solet. Arbitror itaque fuisse alterius Ordinis professum; & ideo postulatum: quia etiam eo tempore dubitatum erat, num ex alio Ordine Abbatem eligere licitum esset. Neque id facile attentabatur, nisi Superioris accedente consensu; & ideo per postulationem potius, quàm electionem constituebantur. Hanc verò dubitationem sustulit postea Clemens V. Pontifex in Clement. I. hoc tit. prohibens, *Ne Religiosus aliquis in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis vel habitus decetero eligatur, vbi Glossa ver. eligatur, admonet, Non prohibet postulari ex causa, sed quod à Papa postulatio fieri debet.* Sed Cælestini III. tempore Episcopus proprius talem postulationem admittere poterat: Quam obrem Pontifex admissionem illam, institutionemque Abbatis, cum non appareat contra canones factam esse, confirmavit seu approbavit.

NOTANDVM Vn. Ad Episcopum, iure communi canonico, spectat electos Abbatem, & Præpositos regulares confirmare, & postulatos, quatenus id secundum canones permiffum est, admittere. Ita colligitur ex hoc c. & habetur in c. I. causa 18. q. 2. iun. Gl. ver. instituere.

CAPITVLVM XIV.

Cum terra.

PARAPHRASIS.

Intellexit Cælestinus III. in terra Hierosolymitana prauam consuetudinem irrepsisse, vt, cum Prælati electio celebranda es-

set, Conuentus, ad quem electio pertinebat, duas personas Patriarchæ vel Principis auribus insinuaret; ex quibus illenam deligere, vel, si mallet, totam electionem rejicere posset. Hanc consuetudinem, quippe redundantem in grauamen & perniciem ecclesiasticæ libertatis, penitus abolendam esse, Pontifex ait: Atq; decernit, vt in omnibus Conuentualibus ecclesijs forma canonica electionis obseruetur, videl. vt electores in vnum locum, vbi electio Prælati celebranda est, conueniant, & inuocatâ Spiritûs sancti gratiâ personam nominent. Quòd si in persona vel in modo electionis peccatum sit, tamdiu diligentiam inquisitionis adhibeant, donec vacanti ecclesiæ personam idoneam provideant. Eo autem peracto, non est prohibitum Regis, aut Patriarchæ assensum super electione requirere; dummodò eam, (supple si canonicè facta sit) non impediant.

SUMMARIVM.

1. *Consuetudo, que contra ecclesiasticam libertatem tendit, damnata est, & abolenda.*
2. *Per consuetudinem bonâ fide præscriptam potest ius eligendi penitus auferri, & alteri ecclesiasticæ personæ, seu dignitati aut Collegio acquiri: vel ita restringi, vt ex certo genere personarum, etiamsi tantum dua forent (indonea tamen) vna eligenda sit.*
Non tamen per consuetudinem introduci potest, vt remanente iure eligendi penes Conuentum aliquem, eorum electio ita pendeat ab arbitrio alterius, vt qui electus est, ab eo admitti, vel rejici, aut si duo electi & propositi sint, vterque rejici possit.
3. *Valebit electio, si electores per merum iniustum & cadentem in virum constantem adigantur ad eligendum vnum ex pluribus, aut certo personarum genere, secus: contingit in matrimonio, & professione religiosa.*

4. Con-

4. *Consuetudine introduci potest, ut Prælati electio intimari debeat Principi, aut patrono ecclesiarum, etiam laico, imò quandoque, ut hoc fiat, consultum est.*
5. *Ipsi tractatui autem electionis laici, quamvis patroni sint, non permittuntur sese immiscere.*
6. *Consuetudine vel fundatione constitui potest, ut Princeps aut Patronus laicus ad electionem Prælati vocandus sit, non ut electioni se immisceat, sed ut sua presentia & auctoritate liberam & canonicam defendat.*
7. *Sic etiam per consuetudinem, privilegium, & fundationem status potest, ut mors Prælati nunciari debeat Principi aut Prælato laico, ut eius consensus seu magis patrocinium ad novam electionem petatur.*

NOTANDUM I. Consuetudo, quæ contra ecclesiasticam libertatem tendit, damnata est, & abolenda. Ita docent Canonistæ hic, & in c. 1. de consuet. Legistæ in Auth. Cassa de SS. ecclesijs. Videri possunt, quæ docui in cit. c. 1. & in c. Quæ in ecclesiarum 7. & c. ecclesia 10. de Constit. & in Theol. moral. lib. 4. tr. 9. cap. 10. Talis fuerat consuetudo, ut Prælatorum ecclesiasticorum electio à Regis seu Principis secularis arbitrio, & assensu dependeret: Quod licet per Apostolicæ Sedis privilegium constitui possit, non tamen per consuetudinem introduci, prout etiam constat ex c. quod sicut 28. hoc tit. Sed difficultas non parua est, Num per consuetudinem inmemorialem introduci possit, ut electio Prælati supra dicto modo pendeat ab arbitrio Episcopi aut Patriarchæ: Pro parte affirmante est cap. cum dilectus 8. de consuet. & c. Abbate 25. de verborum signif. quibus in locis habetur, libertatem electionis ita per consuetudinem restringi posse, ut ex alterius ecclesiæ corpore aliquem eligere necesse sit: Imò etiam, ut electio nõ ad Collegium, siue Conuentum, sed etiam personam, v. g. Episcopum pertineat, ut colligitur ex c. 2. de in integr. restit. Sed pro parte negante stare videtur hoc c.

quando tam de Patriarcha, quàm de Rege negatur, electionem Prælati ab eorum arbitrio, vigore consuetudinis, pendere posse.

Respondeo cum Ioann Andr. hic num. 3. Abb. n. 2. Couar. in 4. decretal. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 8. Per consuetudinem bonâ fide præscriptam posse ius eligendi (prout ex allegatis iuribus constat) penitus auferri, & alteri ecclesiasticæ personæ seu dignitati, aut Collegio acquiri: Posse etiam ius eligendi per consuetudinem limitari, seu restringi, ita videl. ut ex certo personarum genere, est contingat tantum duas esse, dummodò idoneæ reperiatur, vna eligenda sit: Quia substantia electionis nihilominus consistit, argum. l. herui 5. ff. de legatis 1. At verò per consuetudinem introduci non potest, ut remanente iure eligendi penes Conuentum aliquem, eorum electio ita pendeat ab arbitrio alterius, ut qui electus est, ab eo admitti, vel reijci, aut si duo electi, & propositi sint, uterque reijci possit, uti in hoc cap. dicitur: Id enim est contra substantiam electionis, idè quæ dum Patriarcha, aliùsue ecclesiasticus fatetur Capitulo aut Conuentui competere ius eligendi, non potest per consuetudinem cum bonâ fide acquirere, ut electio dicto modo ab arbitrio suo pendeat, arg. c. 2. de consuet. in 6.

Id verò non malè admonet loco cit. Couar. quòd potuisset Patriarcha per consuetudinem præscriptam acquirere, ut Conuentus duos eligere deberet, quorum vnus ab ipso approbaretur. Vel enim electionis substantia non euertitur, sed restringitur duntaxat: vel, si contendas nõ esse propriè dictam electionem, sed potiùs præsentationem seu nominationem duorum, etiam id fieri potest per consuetudinem, ut ablatâ Conuentui facultate propriè dictæ electionis, alios quos præsentare teneatur Ecclesiastico Superiori, ex quibus vnus sit instituendus: Non item Regi, aut seculari Principi, Cum enim id ius ecclesiasticum & spirituale sit, per consuetudinem à laico acquiri non potest, licet per privilegium Sedis Apostolicæ possit.

Ex supra tradita doctrina colligit Abbas

in c. licet n. 12. hoc tit. & super hoc c. n. 3. & alij apud Sanchez lib. 4. de matrim. disp. 12. n. 20. & dixi etiam supra in cit. c. licet, not. 2. casu 4. mero iure valituram electionem, si electores per metum iniustum, & cadentem in virum constantem adigantur ad eligendum vnum ex pluribus, aut certo personarum genere: quia substantia electionis consistit, nec extat aliquis canon, quo talis electio infirmata sit. Poterit tamen, & plerumque debeat in criminis detestationem, & quia electio minus canonice, vid. non cum plena libertate facta est, à Superiore rescindi. Bene autem admonent Couarr. & Sanchez cit. locis, matrimonium ipso iure irritum fore, si contrahatur per talem metum grauem & iniuste extortum, quo aliquis adigitur ad ducendam vnam ex pluribus determinatis, v. g. vnam ex filiabus Titij, aut ex certa familia. Quia ad matrimonium plena libertas requiritur, eum locum 14. de sponsal. & c. 2. de eo qui duxit, & c. Accedit, quod matrimonium, cum suapte natura perpetuum atque indissolubile sit, nisi ob talem coactionem, & plenam libertatis imminutionem, ipso iure irritum esset, postea nunquam rescindi posset, & ita infelices exitus facile sequerentur, cit. c. eum locum. Quare idem quoque ob eandem rationem dicendum est de Religionis professione, eam irritam fore, si quis graui & iniusto metu cogatur ad profitendum non tantum in vna certa, sed etiam si cogatur indeterminate ad profitendum in aliqua quacunque Religione: quandoquidem professio in Religione non minus, quam carnale matrimonium, libertatem exigit, & coactionem non admittit, c. 1. de ijs quæ, c. cum virum 12. de Regul. cap. vlt. Qui clerici, vel videntes.

NOTANDUM III. Si ecclesia Pastore orbata sit, Conuenticales seu Capitulares in vnum locum conuenire debent, & post inuocatum S. Spiritus gratiam, curam inquisitionis adhibere, donec personam idoneam secundum formam canonicam elegerint. Videri potest Gl. hic ver. diligentiam.

NOTANDUM IV. Consuetudine introduci potest, vt Prælati electio intimari debeat

Principi, aut Patrono ecclesiarum, etiã laico, vt hic dicitur, & in c. eum inter 18. c. quod sicut 28. hoc tit. Imò consultum quandoque est, eam significari, vt appareat, num eam oppugnare velit, tanquam institutam contra formam canonicam, aut de persona inhabili seu indigna, c. nobis 25. de iure patron. & notauit Abb. hic n. 2. Sin autem rite peracta sit electio, non potest eam impedire, vt hic dicitur in fine c. & tradit inter alios Hostiensis in summa, tit. de electione, §. Quis possit eligere.

Sed QVÆSTIO est; Num Princeps, aut Patronus laicus ad ipsam electionem Prælati vocari, vel admitti debeat? Respondeo, & Dico I. Tamen olim consuetudo fuerit, vt, cum electio Prælati peragenda esset, vocatorum etiam laicorum mens & consilium exquireretur, prout S. Cyprianus testatur lib. 1. epist. 4. & dixi supra in c. 1. hoc tit. tamen mos iste postea desuit, atque hodie non permittitur, vt laici, quamuis patroni sint, vnã cum clericis, tractatui electionis se immisceant, argum. c. 1. d. 63. c. sicut 28. c. sacrosancta 51. hoc tit. vbi id Gl. tradit, ver. in laicum.

Dico II. Consuetudine, vel fundatione constitui potest, vt Princeps, aut Patronus laicus ad electionem Prælati vocandus sit, non vt electionis tractatui se interponat, sed vt suã præsentia & auctoritate Clericorum liberam & canonicam electionem defendat, prout annotauit Hostiensis in summa, hoc tit. §. Quis possit eligere. Qua etiam ratione olim Imperatores Christiani Concilijs Episcoporum intererant, vt tamen nullo se verbo interponerent, sed liberum omnino sacerdotibus arbitrium relinquerent, vt videre licet apud S. Ambrosium lib. 5. epist. 32. Ad Valentinianum; & apud Theodosium & Valentinianum Imperatores in epist. ad Synodum Ephesinam Oecumenicam, tom. 1. cap. 32.

Et sic defendi etiam potest, quod Innocentius docet in supra cit. c. quod sicut num. 2. per consuetudinem, & priuilegium (adde & fundationis literas) statui posse, vt mors Prælati nunciari debeat Principi, aut Patrono laico, vt consensus eius, seu magis patrocinium ac

Mm defens.

defensio petatur ad nouam electionem, iuxta canones celebrandam. Videri etiam potest Petr. Greg. Tholosanus tract. de elect. cap. 19. num. 15.

CAPITVLVM XV.

Transmissam.

PARAPHRASIS.

Clerici cuiusdam diocesis illicita perpetrantes, cum propter excessus suos ab Episcopo electo & confirmato, suspensionis, interdictionis, aut excommunicationis sententiam constringerentur, eam contemptam, dimiserunt ecclesias suas, & liberè, clericali dimisso habitu, vagantes, & laicorum negotiationibus se immiscentes, obiecerunt, Episcopum, ante consecrationem acceptam, sine speciali Sedis Apostolicæ indulto, correctionem exercere non posse. Hoc intellecto, rescriptis Cælestinus III. Papa ad Episcopum, quod post acceptam electionis suæ confirmationem, de talibus, quæ proposita fuerunt, & similibus liberam statuendi, quod iustum est, & ecclesiasticæ utilitati congruit, habeat facultatem.

SUMMARIUM.

1. Episcopus electus aut postulatus post confirmationem acquirit potestatem exercendi ea omnia, quæ sunt iurisdictionis episcopalis.
2. Episcopus non consecratus etiam causis criminales clericorum per se, & tantum incidenter propositas cognoscere, & iudicare potest, exceptis ijs, quæ ad realem siue solemnem degradationem spectant.

NOTANDVM Vn. Episcopus electus aut postulatus, post confirmationem per literas authenticas acceptam, licet consecratus non sit, aut nondum Sacerdos, exercere ea omnia potest, quæ ad iurisdictionem pertinent, vti sunt iudicare, punire, censuras

ferre, ab eisdem absoluerè, iurisdictionem in externo & interno foro delegare, gratias & priuilegia concedere, à vasallis fidelitatis iuramentum accipere, beneficia ecclesiastica conferre, inuestire, presentatos instituere, electos confirmare. Ita docet Gl. recepta hie ver. talibus, Innoc. ibid. Sanchez in lib. 7. moralium cap. 3. n. 67. Suarez lib. 4. de legibus cap. 4. n. 9. vbi cum S. Thom. in 4. d. 20. q. vn. a. 4. quæstion. 2. addit, quod & indulgentias concedere possit; cum tamen indulgentiarum concessio videatur actus maxime spiritualis inter omnes, qui iurisdictionis sunt.

QVÆSTIO autem est, Cur, & quo sensu Pontifex, posteaquam respondit, de talibus & similibus, videl. ad potestatem iurisdictionis pertinentibus, Episcopum confirmatum, nondum autem consecratum, liberam statuendi habere facultatem, exceptionem adiecerit; Præter ea quæ maioris discussionis inquisitionem exigunt, & ministerium consecrationis desiderant? Quidam apud Abb. in c. 1. n. 5. de translat. Episcopi, Ioan. Andr. hie n. 11. Felin. in c. eam te n. 5. de rescriptis, inde collegerunt, quod Episcopus non consecratus causas clericorum criminales, per se & non tantum incidenter propositas, cognoscere & iudicare non possit. Sed hoc dictum merito rejicitur ab Innoc. hie, in fine: Primò, quia Episcopus eiusmodi cognitionem criminalem delegare alicui potest, qui episcopalem consecrationem non habet; Secundò, quia Episcopus per confirmationem accipit merum Imperium, cum possit excommunicare, &c. Ergo etiam de causis criminalibus cognoscere potest. Dicendum itaque cum Innoc. cit. loco; Pontificem excipere voluisse eas duntaxat maioris inquisitionis discussiones, quæ ad realem siue solemnem clericorum degradationem spectant; hæc enim consecrationis episcopalis ministerium requirunt, c. 2. de pœnis in 6. & explicauit latè lib. 1. Theol. moral. tr. 5. p. 3. cap. 5. n. 4. Nisi quis dicere malit, quando iuxta veteris ecclesiæ morem, Episcopus causas criminales Sacerdotum & Diaconorum cognoscere solus non potuit, sed tantum in Coepiscoporum conuocato concilio c. si autem 5. & c. vlt. causa